

Súčasný stav a perspektívy rozvoja zasielateľstva v SR

Bibiána Buková¹, Eva Dvořáková²

Vnútroštátny, ale najmä medzinárodný obchod sa nezaobíde bez odbornej spolupráce a pomoci zasielateľov, ktorí obstarávajú prepravu tovarov a poskytujú, resp. zabezpečujú ďalšie úkony a služby súvisiace s prepravou. Zasielateľ tu vystupuje ako organizátor prepravy tovarov z miesta „A“ do „Z“. Zasielateľstvo je všeobecne definované ako odborne fundovaná činnosť, pri ktorej jej prevádzkovateľ – zasielateľ obstaráva za úplatu prepravu vecí. Pri tejto širokej podnikateľskej činnosti zasielateľa vystupujú v rôznom postavení:

- **Obstarávajú prepravu tovarov**, čo zahŕňa celý rad úkonov, ku ktorým patrí najmä uzavretie prepravnej zmluvy, ktorú s dopravcom uzatvára zasielateľ vlastným menom a je teda zástupcom príkazcu a väčšinou i platcom prepravného. V niektorých prípadoch môže zasielateľ jednáť ako mandatár. V rámci zasielateľskej zmluvy vykonáva zasielateľ aj niektoré ďalšie úkony súvisiace s obstaraním prepravy, ako napr. obstaranie dopravného prostriedku, zabezpečenie zvozu, či rozvozu zásielok, skladovanie, vyhotovovanie prepravných dokladov, obstaranie akreditívnych dokladov a pod..
- **Jednajú vlastným menom**, čo znamená, že aj keď zo zákona jednanie vlastným menom sa vyžaduje len pri uzatváraní prepravnej zmluvy, v praxi sa postupuje rovnakým spôsobom aj pri zmluvách súvisiacich s prepravou (o skladovaní, o kontrolnej činnosti a pod.).
- **Obstarávajú prepravu na účet príkazcu**, z čoho vyplýva nárok zasielateľa na úhradu nevyhnutných a užitočných nákladov, ktoré vynaložil na splnenie svojich záväzkov (najmä zaplatenie prepravného), na úhradu účelne vynaložených nákladov (napr. na odvrátenie hroziacej škody) a ďalej má nárok na primeranú zálohu na náklady spojené s plnením zmluvy. Na druhej strane je jeho povinnosťou všetky vynaložené náklady špecifikovať a doložiť.
- **Obstarávajú prepravu za úplatu**, čo znamená, že nárok zasielateľa na úplatu, či odmenu vyplýva z ustanovení Obchodného zákonníka. Výška odmeny /úplaty môže byť buď vopred dohodnutá, zjednaná nepriamo (t.j. s odkazom na sadzobník zasielateľských úkonov a služieb) alebo môže byť obvyklá v čase zjednania zmluvy pri obstaraní podobnej prepravy.

Právna úprava zasielateľstva

Právne normy, ktoré ovplyvňujú činnosť zasielateľa možno rozdeliť na všeobecné a špecifické pre zasielateľov a jednotlivých dopravcov rozdelených podľa druhu dopravy. Zasielateľstvo je podľa živnostenského zákona SR koncesovanou živnosťou.

Medzi dôležité zákony, predpisy a rôzne iné normy, s ktorými sa zasielateľ pri svojej činnosti stretáva, a ktorých znalosť ovplyvní jeho odbornú spôsobilosť, patria najmä:

- Ústava Slovenskej republiky,
- Zákony (Obchodný zákonník, Občiansky zákonník, Živnostenský zákon, daňové zákony, Zákon o dráhach, Zákon o pozemných komunikáciách a iné zákony podľa predmetu obstarávanej prepravy zasielateľa),

¹ doc. Ing. Bibiána Buková, PhD., Katedra železničnej dopravy, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline, tel.č. 00421 41 5133436, e-mail: bibiana.bukova@fpedas.uniza.sk,

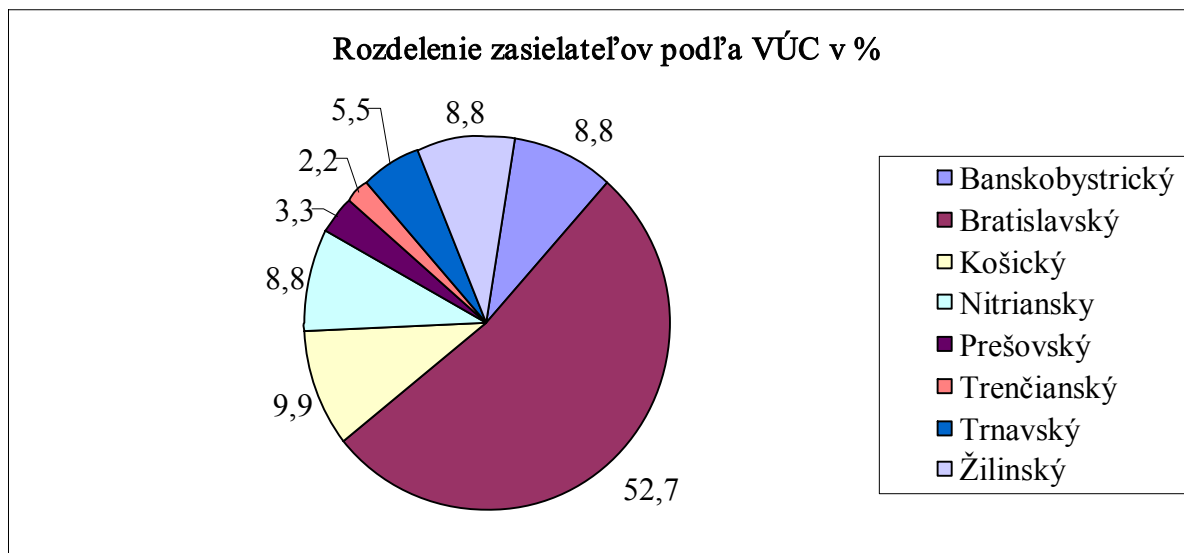
² Ing. Eva Dvořáková, PhD., Katedra železničnej dopravy, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline, tel.č. 00421 41 5133417, e-mail: eva.dvorakova@fpedas.uniza.sk

- prepravné poriadky jednotlivých dopravcov,
- iné interné predpisy dopravcov a zasielateľa.

Súčasný stav v odbore zasielateľstvo v SR

Na zistenie súčasného stavu podnikania v odbore zasielateľstva v Slovenskej republike bolo nutné použiť informácie zo Zväzu logistiky a zasielateľstva Slovenskej republiky, keďže iná štatistika nie je voľne dostupná. Zväz logistiky a zasielateľstva SR je právnickou osobou združujúcou podnikateľov v odbore zasielateľstva. Poslaním Zväzu je podľa jeho stanov hájiť a podporovať spoločné záujmy členov a prispievať k riadnemu prevádzkovaniu živností. Zväz podáva na vyžiadanie alebo z vlastnej iniciatívy orgánom štátnej správy návrhy, informácie a stanoviská o živnostiach v odbore svojej pôsobnosti. Zastupuje a chráni záujmy svojich členov, pomáha rozvíjať ich činnosti a profesionálnu prestíž a podporuje poctivosť v podnikaní. V súčasnosti je 94 riadnych členov zväzu. Bližšie sa prezentovalo na internetových stránkach Zväzu logistiky a zasielateľstva 49 podnikateľských subjektov, kde uvádzali informácie o druhu dopravy, pre ktorý obstarávajú prepravu, druhy zásielok a služby, ktoré poskytujú okrem hlavného predmetu podnikania – obstaranie prepravy. Vyššie územné celky (ďalej len VÚC), v ktorých sídlia jednotliví zasielatelia určuje graf č. 1.

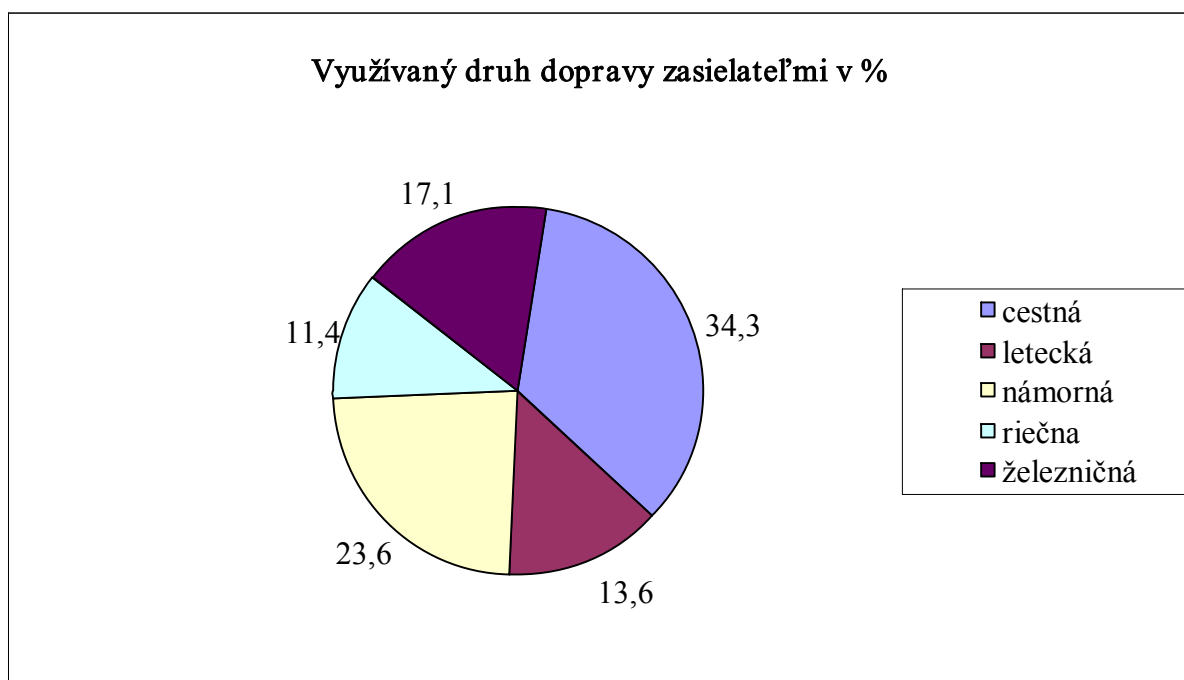
Graf č.1 – Rozdelenie zasielateľov podľa sídla podniku v %

Z daného grafu vyplýva, že hlavne v Bratislavskom VÚC podnikajú subjekty s predmetom podnikania – zasielateľstvo, vyplýva to z priemyselného rozvoja SR.

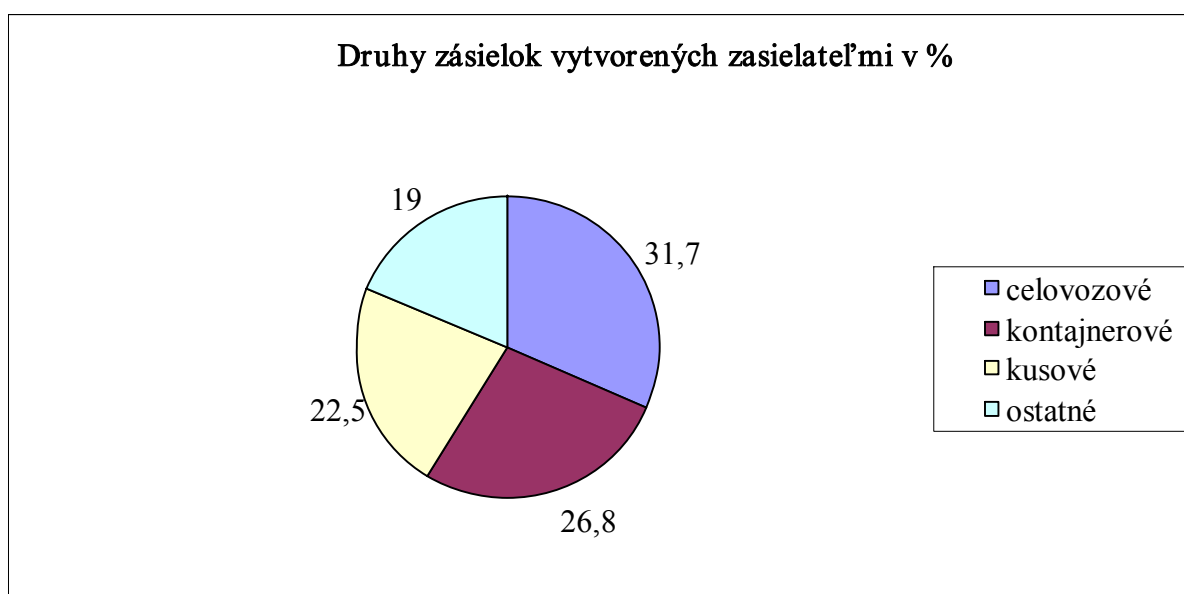
Z hľadiska zamerania zasielateľov na jednotlivé druhy dopravy vyplýva, že najvyužívanejším druhom dopravy je cestná doprava. Cestná doprava je flexibilnejšia, rýchlejšia a cenovo výhodná. Z daného grafu č. 2 vyplýva výrazný podiel vodnej dopravy, čo je dôsledkom silného zastúpenia zasielateľov v Bratislavskom VÚC, možnosť napojenia na vodnú infraštruktúru.

Graf č. 2 – Zameranie zasielateľov na jednotlivý druh dopravy

Zasielatelia prijímajú na obstarávanie prepravy vecí rôzne druhy tovaru, z ktorých vytvárajú zásielky. Druh a povaha tovaru rozhoduje o použití prepravného prostriedku, dopravného prostriedku. Nasledujúci graf č.3 prezentuje druhy zásielok používaných zasielateľmi v SR. Medzi ostatné druhy zásielok sú zaradené napr. nadrozmerné zásielky, tovar podliehajúci skaze.

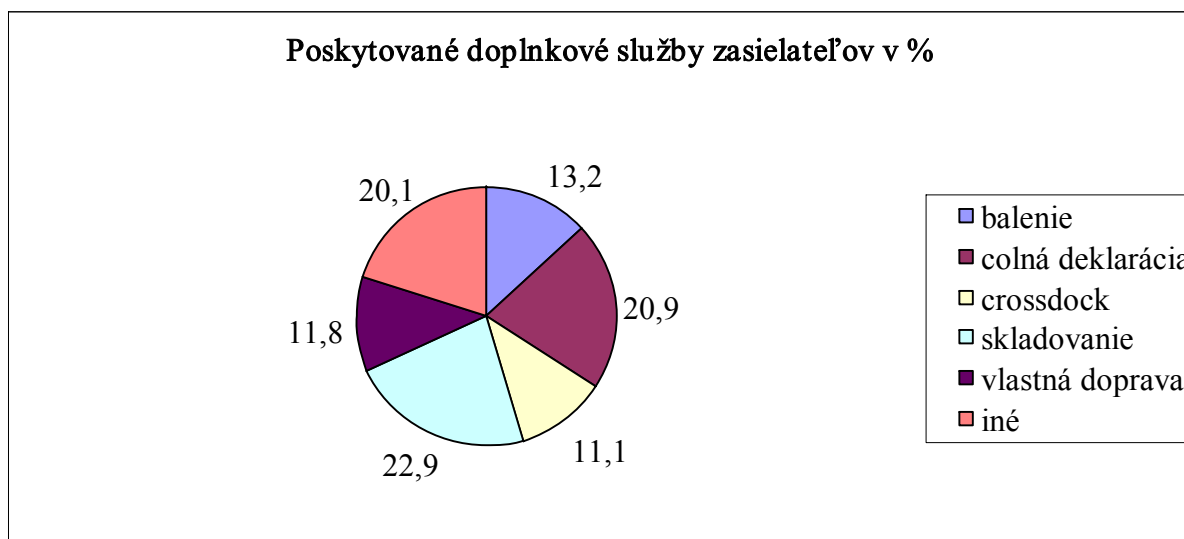
Graf č. 3 – Rozdelenie zásielok vytvorených zasielateľmi

Z hľadiska kvality poskytovaných služieb zasielateľov významnú úlohu zohrávajú doplnkové služby. Z tohto dôvodu zasielatelia rozširujú svoju činnosť o ďalšie činnosti ako je balenie tovaru, colná deklarácia, crossdocking, skladovanie, vlastná doprava a iné služby -

odborné poradenstvo, ložné operácie, poistenie a logistické služby. Podiel jednotlivých poskytovaných služieb zasielateľmi znázorňuje graf č. 4.

Graf č. 4 – Podiel doplnkových zasielateľských služieb

Perspektívy rozvoja zasielateľskej činnosti

V poslednom období majú zasielatelia čoraz častejšie „postavenie logistického podniku“. Plnia klasickú logistickú úlohu Third Party Logistics. Zúčastňujú sa v nej najlepší zasielatelia, ktorí sú schopní poskytovať individuálne prepravné a skladovacie služby, vrátane podávania informácií o zásielkach na ceste, alebo stave skladových zásob, vykonávať konsolidácie a dekonsolidácie zásielok až po prevzatie realizácie celého zásobovania alebo celej distribúcie pre zákazníka vrátane zabezpečenia všetkých poisťovacích, colných a ďalších odborných úkonov.

Zmluvný charakter vzťahov príkazcu a zasielateľa - poskytovateľa logistických služieb je vyjadrený v pojme Contract Logistics. V tomto prípade je vzťah dvoch partnerov tak úzky, že zasielateľ svojimi technickými prostriedkami a pracovnými silami vstupuje priamo do výrobného závodu príkazcu, preberá – v nadväznosti na jeho technologické procesy- balenie, označovanie, paletizáciu, kontajnerizáciu, ložné operácie, dopravu jeho tovarov. Pre zasielateľa prináša síce riziko penalizácie, ak je kvalita jeho služieb nízka, než sa očakáva. Určitým rizikom pre zasielateľa sú zvýšené kapitálové investície. Pre príkazcu je strategickou výhodou pred konkurentmi v úrovni jeho dodávateľských služieb – v spoľahlivosti a úplnosti dodávok, v dodacích lehotách a pod.

Úspešnosť uplatnenia princípov logistiky v zasielateľstve je v tom, že každý zúčastnený partner sa zameriava na to, čo najlepšie „vie“, v čom je špecialista – zasielateľ poskytuje komplexné služby. Ďalšou výhodou je rozloženie rizika. Prepojenie činnosti podniku, ktorý na trhu predáva výrobok, s činnosťou zasielateľa, znižuje možnosť chýb a finančných strát.

Záver

Efektívne a rýchlo reagovať v dnešnom podnikateľskom prostredí, znamená reagovať v niektorých aspektoch podnikania súčasne.

Zmeny sú spojené najmä s rýchlym rozvojom v oblasti logistiky, zasielateľstva a informačných a komunikačných technológií. V nadväznosti na tieto tendencie rastie potreba zefektívnenia celkovej činnosti v podnikoch. Jednou z alternatív je aj cesta outsourcingu.

V etape definovania sourcingovej stratégie podnik zvažuje svoje potreby voči ponúkaným formám outsourcingu, internému, externému, realizovanému subdodávateľským vzťahom. V praxi rozhodnutie vedie k rôznorodým, často komplikovaným kombináciám. Obstaranie prepravy tovaru a najmä služieb s tým spojených patrí k logistickým činnostiam, ktoré zabezpečujú zasielateľia.

To si vyžaduje vysokú odbornosť a fundovanosť zasielateľských odborníkov, vrátane doplnkovej alebo nadväzujúcej vlastnej prípravy špecialistov v podniku. Zasielateľské služby sa tak menia na komplexné služby zákazníkom- príkazcom.

Uvedený príspevok je výstupom riešenia úlohy VEGA 1/0411/08 "Komplexná analýza a klasifikácia nástrojov regulácie dopravy v súvislosti s perspektívami a výzvami liberalizovaného dopravného trhu EÚ" na Fakulte prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov Žilinskej univerzity v Žiline, Katedre železničnej dopravy.

Literatúra:

BUKOVÁ, B. a kol. : Zasielateľstvo a logistické činnosti, Vydavateľstvo IURA edition, Bratislava 2008,
www.zlz.sk

Internetové noviny pre rozvoj
logistiky na Slovensku.

ISSN: 1336-5851